

Ecologische beoordeling van herinrichting sportvelden te Nieuwehorne

A&W-rapport 1641

in opdracht van

Ecologische beoordeling van herinrichting sportvelden te Nieuwehorne

A&W rapport 1641

E.W. de Vries

Foto Voorplaat

sportvelden te Nieuwehorne, foto A&W

E.W. de Vries 2011

Ecologische beoordeling van herinrichting sportvelden te Nieuwehorne, A&W rapport 1641
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgevers

Gemeente Heerenveen

Postbus 15000

8440 GA Heerenveen

Telefoon 0523 617 617

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek BV

Postbus 32

9269 ZR Feanwâlden

Telefoon 0511 47 47 64

Fax 0511 47 27 40

info@altwym.nl

www.altwym.nl

Projectnummer

1727NWH

Projectleider

E.W. de Vries

Status

Eindrapport

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

R.J. Strijkstra

Datum

11 mei 2011

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Situatieschets en plannen	3
2.1	Huidige situatie	3
2.2	Plannen	3
3	Beschermde natuurwaarden	5
3.1	Beschermde gebieden	5
3.2	Beschermde soorten	6
3.3	Samenvatting relevante natuurwaarden	9
4	Effectbepaling en beoordeling	13
4.1	Beschermde gebieden	13
4.2	Beschermde soorten	14
4.3	Samenvattende tabel	16
5	Conclusies	17
5.1	Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	17
5.2	Conclusies m.b.t. beschermde soorten	17
6	Literatuur	19

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

1 Inleiding

Aanleiding

In 2010 is besloten om de sportvelden in Nieuwehorne te verplaatsen naar een locatie ten noorden van de Schoterlandseweg. De gemeente Heerenveen is nu van plan om de vrijgekomen locatie ten zuiden van de Schoterlandseweg in te richten als woonwijk. Op dit moment bevindt het project zich in de voorbereidingsfase. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. De gemeente Heerenveen heeft Altenburg & Wymenga opdracht gegeven dit onderzoek uit te voeren.

Doel

Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden de (potentieel) aanwezige wettelijk beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de betreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen herinrichting en wordt dit beoordeeld in het kader van de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en Faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- **Situatieschets en plannen:** in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en beschreven. Tevens wordt een beschrijving gegeven van de plannen, met aandacht voor aspecten als aanleg en toekomstig gebruik (hoofdstuk 2).
- **Beschermde natuurwaarden:** in dit hoofdstuk worden de beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven en wordt bepaald welke daarvan relevant zijn voor onderhavige beoordeling (hoofdstuk 3).
- **Effectbepaling en beoordeling:** hier wordt bepaald wat het effect is van de ingreep op de relevante natuurwaarden en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- **Conclusies:** In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites). Een belangrijke bron hierbij is de eerder uitgevoerde ecologische beoordeling voor de verplaatsing van de sportvelden (De Vries 2010). Daarnaast is op 20 april 2011 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor) aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga bv presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto 1. Impressie van het plangebied, de boomsingel centraal in het gebied (foto A&W).

2 Situatieschets en plannen

2.1 Huidige situatie

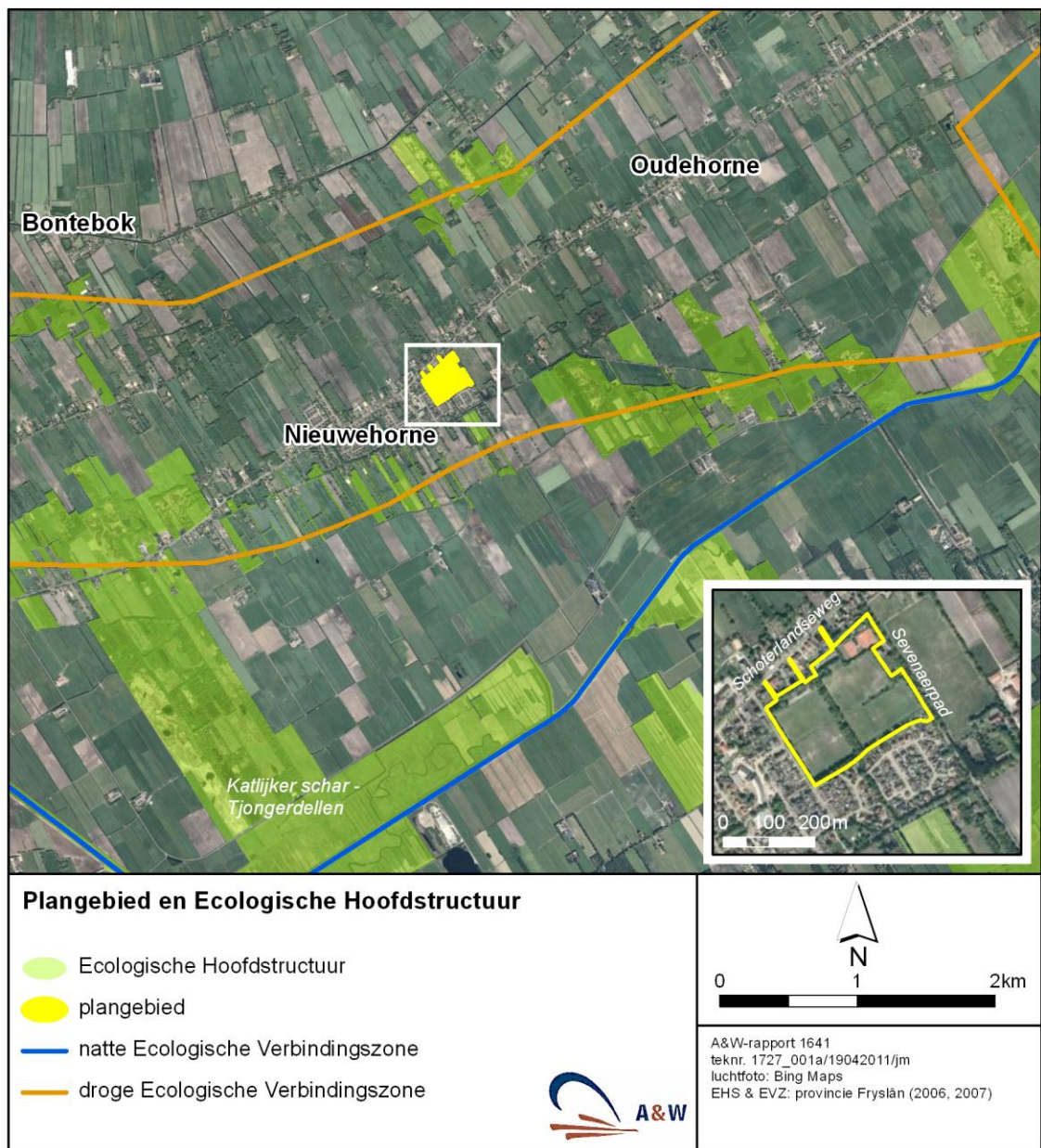
Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Nieuwehorne in de gemeente Heerenveen (figuur 2) en heeft een oppervlakte van ongeveer 6,4 ha. Het plangebied wordt begrensd door Sterrekamp (west), Sevenaerpad (oost), de bebouwing aan de Schoterlandseweg (noord) en bebouwing aan De Stringen en It Tiksel (zuid). Het plangebied bestaat in de huidige situatie grotendeels uit 3 voetbalvelden, 2 trainingsvelden en 3 tennisbanen. Langs de randen en midden door het plangebied staan boomsingels. In het gebied is enige bebouwing aanwezig die bestaat uit de kantines en kleedkamers van de voetbal- en tennisvereniging. In het plangebied is behoudens een deel van een sloot aan de zuidzijde geen oppervlaktewater aanwezig.

2.2 Plannen

De herinrichting van het plangebied betreft de bouw van woningen op de vrijkomende sportvelden. Het aantal te bouwen woningen ligt tussen de 90 en 110, dit is afhankelijk van de uiteindelijke invulling van het gebied. In figuur 1 is een mogelijke invulling van het plangebied weergegeven. In deze variant blijft veel van de bestaande opgaande begroeiing behouden. Het is niet duidelijk of dit uiteindelijk ook het geval zal zijn.

Figuur 1. Mogelijke invulling van het plangebied (bron: gemeente Heerenveen).

Figuur 2. Ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

3 Beschermden natuurwaarden

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden die (mogelijk) aanwezig zijn in het plangebied en de omgeving daarvan. Tevens wordt van deze natuurwaarden bepaald of zij beïnvloed kunnen worden door de beoogde ingreep en daardoor relevant zijn voor onderhavige ecologische beoordeling.

3.1 Beschermden gebieden

3.1.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een door de Natuurbeschermingswet beschermd gebied (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000). De dichtstbijzijnde gebieden die vallen onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet zijn het Beschermd Natuurmonument 'Delleburen en de Natura 2000-gebieden 'Deelen', 'Van Oordt's Mersken' en 'Rottige Meenthe & Brandemeer'. Deze gebieden liggen respectievelijk op ongeveer 5, 11, 8 en 14 km afstand van het plangebied. Behalve een aantal algemene natuurwaarden, richt de bescherming van deze gebieden zich op een groot aantal aangewezen habitattypen en soorten, die worden beschreven in de (ontwerp)besluiten (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Omdat de Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat van alle projecten en handelingen moeten worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, is in hoofdstuk 4 de zogenaamde 'Voortoets' uitgevoerd (zie ook bijlage 1, §1.1).

3.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (PEHS)(www.fryslan.nl). In de ruime omgeving van het plangebied liggen verscheidene onderdelen van de PEHS. Deze onderdelen betreffen onder andere de natuurgebieden 'Kiekenberg & Tolheksbos', 'Katlijker Schar' en 'Katlijkerheide', maar ook kleinere bospercelen ten zuiden van Nieuwehorne. Het dichtstbijzijnde bosperceel dat tevens onderdeel is van de PEHS ligt op ongeveer 200 m ten zuiden van het plangebied (figuur 2). Ten noorden en zuiden van Nieuwehorne lopen twee droge ecologische verbindingzones (EVZ). Ten zuiden van Nieuwehorne loopt tevens een natte EVZ over de Tjonger. De EVZ's verbinden onder andere de bovengenoemde natuurgebieden.

Gezien deze relatief korte afstand tussen de PEHS en het plangebied (200 m), worden de plannen in hoofdstuk 4 gespiegeld aan de regelgeving omtrent de PEHS.

3.1.3 Overige gebiedsbescherming

Behalve door de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook via andere regelgeving worden beschermd ten aanzien van natuurwaarden, bijvoorbeeld het Streekplan (ganzenfoerageergebied of weidevogelgebied). Het plangebied en de directe omgeving daarvan zijn niet beschermd door deze overige vormen van gebiedsbescherming. Daarmee zijn deze overige vormen van gebiedsbescherming niet relevant voor onderhavige beoordeling.

3.2 Beschermde soorten

Het plangebied grenst aan drie zijden aan de bebouwde kom van Nieuwehorne en bestaat voor het grootste gedeelte uit regelmatig gemaaid soortenarm grasland. Vanwege deze situatie zijn de mogelijkheden voor natuurwaarden beperkt, maar het is niet op voorhand uit te sluiten dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten voorkomen. Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten in de (ruime) omgeving van het plangebied voorkomen en welke daarvan mogelijk van het plangebied gebruikmaken en/of door de ingreep mogelijk worden beïnvloed.

3.2.1 Planten

In de ruime omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van licht en middelzwaar beschermde plantensoorten. De vegetatie in het plangebied bestaat voor het grootste gedeelte uit soortenarm grasland (voetbalveld). Alleen langs de randen van de velden is een meer natuurlijke begroeiing aanwezig. Deze bestaat uit boomsingels met soorten als Zomereik, Haagbeuk, Zwarte els, Esdoorn, Gewone es en berk. De struiklaag daaronder bestaat onder andere uit Eenstijlige meidoorn, Hulst, Amerikaans krentenboompje, Vogelkers, Hazelaar, Lijsterbes, Gewone vlier, Rode kornoelje, Klimop en braam. Hier en daar groeien enkele kruiden, zoals Paarse dovenetel, Grote brandnetel, Dagkoekoeksbloem, Pinksterbloem en Paardenbloem. Onder de hierboven geschetste omstandigheden is het onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde plantensoorten voorkomen.

3.2.2 Ongewervelde diersoorten

In de ruime omgeving van het plangebied komen verscheidene wettelijk beschermde libellen- en vlindersoorten voor, zoals Groene glazenmaker, Noordse winterjuffer, Gevlekte witsnuitlibel en Heideblauwtje (Bos *et al.* 2006, Bouwman *et al.* 2008). Deze soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun leefgebied en komen daardoor vrijwel alleen voor in natuurgebieden in de omgeving. Het plangebied is voor geen van de genoemde wettelijk beschermde soorten geschikt als leefgebied en het is daarom onwaarschijnlijk dat zij hier voorkomen.

Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, worden in het plangebied ook geen overige wettelijk beschermde ongewervelde dieren verwacht (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Koese *et al.* 2008).

3.2.3 Vissen

Van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de zwaar beschermde Grote modderkruiper zijn waarnemingen bekend uit de omgeving van het plangebied (Van Delft *et al.* 2010). In het plangebied is vrijwel geen oppervlaktewater aanwezig. De enige sloot in het plangebied ligt ten oosten van de centrale boomsingel. Door de ligging naast de singel is er sprake van een grote toevoer van bladafval. Onder dergelijke omstandigheden ontwikkelt zich nauwelijks watervegetatie en is de sloot onaantrekkelijk voor vissen. Om deze redenen is het onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde vissoorten aanwezig zijn.

3.2.4 Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de zwaar beschermde Heikikker en Poelkikker en enkel licht beschermde amfibieënsoorten, zoals Meerkikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (Van Delft *et al.* 2010).

Heikikker

In de omgeving van de Tjongervallei is de zwaar beschermde Heikikker aanwezig (Van Delft *et al.* 2010), waarschijnlijk in het Katlijker Schar, de Katlijkerheide en Kiekenberg & Tolheksbos. De Heikikker heeft een voorkeur voor plaatsen met een hoge grondwaterstand. De soort komt voor in veenweidegebieden, in de verlandingszone van grotere wateren, in natte heidegebieden en in (Elzen)broekbossen (Nöllert & Nöllert 2001). De verspreiding komt vaak overeen met plaatsen waar veenvorming optreedt (Bergmans & Zuidervijk 1986). Door de afwezigheid van dergelijke ecologische randvoorwaarden, is het onwaarschijnlijk dat de Heikikker in het plangebied voorkomt.

Poelkikker

De waarnemingen van Poelkikker betreffen waarschijnlijk waarnemingen uit natuurgebieden als Katlijkerschar en Kiekenberg & Tolheksbos. De Poelkikker heeft een duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen, hoewel de soort ook in halfnatuurlijke graslanden, agrarisch gebied, laagveen en zelfs stad, dorp en ruderaal terrein voorkomt (Creemers & Van Delft 2009). De Poelkikker komt voornamelijk tot voortplanting in kleinere geïsoleerde waterpartijen. Gezien het vrijwel ontbreken van oppervlaktewater en het huidige karakter van het plangebied is het onwaarschijnlijk dat de Poelkikker in het hier voorkomt.

Licht beschermde amfibieënsoorten

Het is aannemelijk dat enkele van de in de omgeving waargenomen lichtbeschermde amfibieënsoorten als Meerkikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander aanwezig zijn in het plangebied. Hoewel voortplanting in de aanwezige sloot niet waarschijnlijk is, kan het niet worden uitgesloten. Het plangebied kan gedeeltelijk fungeren als landbiotoop voor enkele van de genoemde soorten.

3.2.5 Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de omgeving van het plangebied vier beschermde reptielensoorten voorkomen (Creemers & Van Delft 2009, Van Delft *et al.* 2010). Het betreft de middelzwaar beschermde Levendbarende hagedis en de zwaar beschermde Ringslang, Adder en Hazelworm. De waarnemingen van deze soorten komen voornamelijk uit het Katlijker Schar, de Katlijkerheide en Kiekenberg & Tolheksbos. In het plangebied is voor de genoemde reptielensoorten geen geschikt leefgebied aanwezig. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat deze soorten in het plangebied voorkomen.

3.2.6 Vogels

Door de beperkte aanwezigheid van opgaande begroeiing op het sportcomplex en de relatief hoge menselijke gebruiksdruk, is het plangebied beperkt geschikt voor broedvogels. Het is echter te verwachten dat in de aanwezige begroeiing rond de sportvelden jaarlijks verscheidene vogels van stad en park tot broeden komen. Tijdens het veldbezoek werden onder andere de volgende potentiële broedvogelsoorten waargenomen: Zwartkop, Houtduif, Merel, Vink, Koolmees, Pimpelmees, Boomklever en Witte kwikstaart.

3.2.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijke belang 'Ruimtelijke ontwikkeling' niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de daaropvolgende paragraaf aan bod.

Volgens de verspreidingsgegevens van vleermuizen in Fryslân (Vos 2007) komen in de omgeving van het onderzoeksgebied zeven soorten vleermuizen voor. Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Gewone grootoorvleermuis.

Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang (kunnen) zijn. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In Noord-Nederland hebben vleermuizen hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. De bebouwing in het plangebied bestaat uit de clubgebouwen en kleedkamers van de sportverenigingen. Deze gebouwen werden tijdens het veldbezoek niet geschikt geacht voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Midden door en rond het plangebied staan boomsingels met Zomereiken. Van de meeste bomen werd ingeschat dat deze niet geschikt zijn voor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten. De redenen hiervoor zijn dat de bomen te jong of te dun zijn, of geen zichtbaar geschikte plaatsen voor verblijfplaatsen bevatten (holten, loszittend schors). Om deze redenen is het onwaarschijnlijk dat in het plangebied verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Foerageergebied

Het plangebied is in principe geschikt als foerageergebied voor enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Voor Watervleermuis, Meervleermuis en Gewone grootoorvleermuis is het gebied minder geschikt, omdat deze soorten voornamelijk jagen in waterrijke of parkachtige (Gewone grootoorvleermuis) omgeving.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen om zich te oriënteren meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals sloten, kanalen, bomenrijen en huizenblokken. In en langs het plangebied zijn dergelijke structuren aanwezig. Met name de noord-zuid lopende boomsingels langs en centraal door het plangebied maken in potentie deel uit van vliegroutes van vleermuizen. Een beperkende factor voor de aanwezigheid van vliegroutes is het huidige gebruik van de lichtmasten in het plangebied en straatverlichting langs de aangrenzende wegen.

3.2.8 Overige zoogdieren

Behalve vleermuizen komen in de omgeving van het plangebied ook andere beschermde zoogdiersoorten voor. Hieronder wordt per beschermingscategorie van de Flora- en faunawet besproken welke soorten dit zijn en of deze door de beoogde herinrichting kunnen worden beïnvloed.

Licht beschermde soorten

De door de Flora- en faunawet licht beschermde zoogdiersoorten zijn algemeen voorkomende soorten, zoals Egel, Haas, Vos, Wezel, Bunzing, Woelrat en diverse muizensoorten. Deze soorten komen in de ruime omgeving van het plangebied voor (Vos 2007). Het plangebied kan voor enkele van deze soorten geschikt leefgebied vormen, zoals Mol, Egel en enkele muis- en spitsmuissorten.

Middelzwaar beschermde soorten

In de ruime omgeving van het plangebied komen de middelzwaar beschermde Steenmarter en Eekhoorn voor (Vos 2007). De Eekhoorn komt voor in bosachtig gebied, zoals op landgoed Oranjewoud en Katlijker Schar en Kiekenberg & Tolheksos. In het plangebied zijn geen nesten of sporen (vraatsporen) van Eekhoorn aangetroffen. Het is daarom aannemelijk dat deze soort hier niet voorkomt.

De Steenmarter heeft zijn verspreidingsgebied de afgelopen tientallen jaren flink uitgebreid en schuwt daarbij menselijk omgeving niet. Het onderzoeksgebied is voor de Steenmarter mogelijk geschikt als foerageergebied, maar niet optimaal. Kraamverblijfplaatsen en andere belangrijke verblijfplaatsen worden niet verwacht in het plangebied.

Zwaar beschermde soorten

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de ruime omgeving van het plangebied de zwaar beschermde Boomarter, Das en Waterspits voorkomen (Vos 2007). De Waterspitsmuis is een soort die voorkomt langs natte oevers met een sterk ontwikkelde kruidlaag (Lange et al. 2003). Een dergelijk biotoop is niet aanwezig in het plangebied. Het is daarom onwaarschijnlijk dat deze soort hier aanwezig is.

De Boomarter is voornamelijk een soort van grotere beboste gebieden met voldoende rust. Waarnemingen van Boomarter komen dan ook uit de omgeving van het landgoed Oranjewoud en het Katlijker Schar. Het plangebied is ongeschikt voor verblijfplaatsen van deze soort, maar is in principe wel geschikt als foerageergebied, zij het marginaal.

De Tjongervallei is van oudsher één van de gebieden die een optimaal leefgebied vormen voor de Das (Werkgroep Dassen Friesland 1989). In 2005 zijn bij een groot verspreidingsonderzoek in opdracht van de provincie en Staatsbosbeheer circa 45 dassenburchten aangetroffen in Zuidoost-Fryslân, vooral in de Tjongervallei. Bij dat onderzoek is op ongeveer 1 km ten oosten van het plangebied een dassenburcht aangetroffen (gegevens provincie Fryslân). Deze was in gebruik als hoofdburcht, een burcht waar ook voortplanting is vastgesteld. Binnen een straal van ongeveer 2,5 km liggen nog vier hoofdburchten. Het plangebied is door het huidige intensieve menselijk gebruik en de ligging tussen de bebouwing van Nieuwehorne niet geschikt als leefgebied voor Dassen. Het is daarom onwaarschijnlijk dat hier Dassen voorkomen.

3.3 Samenvatting relevante natuurwaarden

Op basis van dit hoofdstuk wordt in tabel 1 op een rij gezet welke wettelijk beschermde natuurwaarden in de (ruime) omgeving van het plangebied en/of (mogelijk) in het plangebied voorkomen. Daarnaast wordt aangegeven of de betreffende natuurwaarden kunnen worden beïnvloed door de uitvoering van de beoogde plannen en daardoor relevant zijn voor het vervolg van de onderhavige beoordeling. Voor deze natuurwaarden (gebieden en soorten) wordt in het volgende hoofdstuk bepaald welke effecten zij (kunnen) ondervinden en wordt beoordeeld hoe dit zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving.

De overige natuurwaarden komen (naar verwachting) niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve invloed van de beoogde ingreep. Op deze natuurwaarden wordt in de rapportage niet meer teruggekomen.

Tabel 3-1 - Overzicht van wettelijk beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. Van de natuurwaarden wordt aangegeven of zij aanwezig zijn in de (ruime) omgeving en/of in het plangebied, de status volgens de Rode Lijst, de relevante wet- en regelgeving en of de betreffende natuurwaarde relevant is voor onderhavige beoordeling. Aanwezigheid: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig, maar niet vastgesteld, w = waarschijnlijk aanwezig, (f) = mogelijk foeragerend, f = foeragerend, (v) = mogelijk vliegroute. Categorieën van de Rode Lijst: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB), +/- = afhankelijk van de soort. Beschermingsregime: Nb-wet = Natuurbeschermingswet 1998, Ffw = Flora- en faunawet, waarbij 1 = licht beschermd, 2 = middelzwaar beschermd en 3 = zwaar beschermd.

Natuurwaarde	Afstand tot plangebied			Beschermingsregime	Relevant voor onderhavige beoordeling
Beschermde gebieden					
Natura 2000-gebieden	8-14 km			Nb-wet	Ja
Beschermde Natuurmonumenten	± 5 km			Nb-wet	Ja
(P)EHS	± 200 m			Nota Ruimte	Ja
Overige beschermde gebieden	-			-	Nee
	Aanwezig in omgeving	Aanwezig in plangebied	Rode Lijst-status		
Beschermde soorten					
Planten	+	-	+/-	Ffw 1-2	Nee
Groene glazenmaker	+	(+)	BE	Ffw 3	Nee
Gevlekte witsnuitlibel	+	-	BE	Ffw 3	Nee
Noordse winterjuffer	+	-	EB	Ffw 3	Nee
Heideblauwtje	+	-	GE	Ffw 3	Nee
Overige ongewervelde diersoorten (§ 3.2.2)	+	-	-	Ffw 1-3	Nee
Kleine modderkruiper	+	-	-	Ffw 2	Nee
Grote modderkruiper	+	-	KW	Ffw 3	Nee
Heikikker	+	-	-	Ffw 3	Nee
Poelkikker	+	-	-	Ffw 3	Nee
Licht beschermde amfibieënsoorten (§ 3.2.4)	+	(+)	-	Ffw 1	Ja
Levendbarende hagedis	+	-	GE	Ffw 2	Nee
Hazelworm	+	-	-	Ffw 3	Nee
Ringslang	+	-	KW	Ffw 3	Nee
Adder	+	-	KW	Ffw 3	Nee
Vogels	+	+	+/-	Ffw	Ja
Vleermuizen	+	(v) (f)	+/-	Ffw 3	Ja
Licht beschermde zoogdierensoorten (§ 3.2.8)	+	w	+/-	Ffw 1	Ja
Steenmarter	+	(f)	-	Ffw 2	Ja
Eekhoorn	+	-	-	Ffw 2	Nee
Waterspitsmuis	+	-	KW	Ffw 3	Nee
Boommarter	+	(f)	KW	Ffw 3	Ja
Das	+	-	-	Ffw 3	Nee

Foto 2. De kantine van de tennisvereniging (foto A&W).

4 Effectbepaling en beoordeling

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 3), worden in dit hoofdstuk de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden. Wettelijk beschermde natuurwaarden die in dit hoofdstuk niet worden genoemd, komen hoogstwaarschijnlijk niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde ingreep.

Bij de herinrichting wordt een gebied met een enigszins groen karakter omgezet in bebouwd gebied. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre daardoor habitatverlies voor soorten optreedt. Tevens kunnen de werkzaamheden voor de realisatie en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij onder andere een rol kunnen spelen, zijn:

- Aantasting of verlies van leefgebied
- Verstoring tijdens de aanleg
- Verstoring door het nieuwe gebruik

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natuurbeschermingswet: Voortoets

De eerste stap om te bepalen hoe een plan zich verhoudt tot de Natuurbeschermingswet is de Voortoets (zie bijlage 1, § 1.1). Hierin wordt bepaald of er een kans is op een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van de beoogde ingreep. De dichtstbijzijnde gebieden die worden beschermd volgens de Natuurbeschermingswet liggen op 5 tot 14 km afstand van het plangebied.

Gezien de relatief grote afstand tot het plangebied, het gebruik van het tussenliggende gebied en de aard en omvang van de beoogde plannen, is het uitgesloten dat negatieve effecten optreden op de door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden en de aangewezen natuurwaarden daarvan. Om deze reden is de conclusie van de Voortoets, dat er geen sprake is van een kans op (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Beschermde Natuurmonument 'Delleburen en de Natura 2000-gebieden 'Deelen', 'Van Oordt's Mersken' en 'Rottige Meenthe & Brandemeer'. Hieruit volgt dat voor de uitvoering van de plannen geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig is en dat er geen noodzaak is voor aanvullend onderzoek naar mogelijke effecten op voornoemde gebieden en de aangewezen natuurwaarden.

4.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

De bescherming van de PEHS is tweeledig. Het eerste uitgangspunt is dat er geen verlies van oppervlakte mag plaatsvinden. Daarnaast mogen ingrepen in de nabijheid van de PEHS geen negatieve effecten veroorzaken op de wezenlijke waarden van de PEHS. Deze wezenlijke waarden hebben veelal betrekking op de aanwezige natuurwaarden, maar aspecten als rust, openheid en duisternis vallen hier ook onder.

Ten aanzien van het uitgangspunt van behoud van oppervlakte, kan worden geconcludeerd, dat het plangebied geen onderdeel uitmaakt van de PEHS en er daarom geen sprake zal zijn van verlies van oppervlakte van de PEHS.

Tussen de dichtstbijzijnde PEHS-onderdelen en het plangebied ligt een woonwijk van Nieuwehorne. Deze zal als een bufferzone fungeren voor mogelijke versturende invloeden tijdens de werkzaamheden voor de nieuwbouw. Om deze reden worden geen negatieve effecten op de wezenlijke waarden van de PEHS verwacht. Geconcludeerd kan worden, dat de herinrichting niet stuit op bezwaren vanuit de regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Licht beschermde amfibieënsoorten

Door de herinrichting van het plangebied gaat mogelijk tijdelijk een deel van het leefgebied voor enkele licht beschermde amfibieënsoorten verloren. Na voltooiing van de werkzaamheden kan het plangebied mogelijk gedeeltelijk weer functioneren als leefgebied voor de betreffende soorten en in de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief leefgebied voor de soorten aanwezig. Bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde amfibieën.

4.2.2 Vogels

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is een afdoende optie. Een alternatief is om versturende werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven. Mochten er toch vogels tot broeden komen en worden verstoord door de werkzaamheden, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet, en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. Dit kan worden voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden, door bijvoorbeeld kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen.

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Nestplaatsen van de soorten die op deze lijst staan, zijn niet binnen het plangebied aangetroffen. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat de functionele leefomgeving van eventueel in de omgeving aanwezige jaarrond beschermde nestplaatsen worden beïnvloed door de herinrichting.

Samenvattend kan worden geconcludeerd, dat de beoogde herinrichting geen conflicten veroorzaakt met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen.

4.2.3 Vleermuizen

In hoofdstuk 3 werd geconcludeerd dat de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied onwaarschijnlijk is. Gezien de aard van de beoogde ingreep worden bovendien geen directe effecten verwacht op eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen in de nabije omgeving.

Het plangebied kan in principe dienst doen als foerageergebied voor enkele vleermuissoorten. Tijdens de herinrichting is het plangebied mogelijk minder geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden en na voltooiing van de werkzaamheden is het gebied waarschijnlijk weer geschikt als foerageergebied. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat de functionele leefomgeving van de in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van foerageergebied blijft gewaarborgd.

De noord-zuid georiënteerde boomsingels zijn mogelijk onderdeel van vliegroutes van vleermuizen, hoewel de huidige lichtsituatie daarvoor niet optimaal is. Indien deze singels bij de herinrichting behouden blijven, worden geen negatieve effecten op de mogelijk aanwezige vliegroutes verwacht. Indien één of meer van de genoemde singels bij de herinrichting wordt gekapt, onderbroken of verlicht, zijn effecten op mogelijk aanwezige vliegroutes van vleermuizen niet uit te sluiten. In de directe omgeving zijn alternatieve vliegroutes aanwezig, namelijk de beplanting langs het Sevenpaed en enkele singels oostelijk daarvan. Om deze reden mag worden aangenomen, dat de functionele leefomgeving van de in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van vliegroutes blijft gewaarborgd.

Samenvattend kan worden geconcludeerd, dat de herinrichting van het plangebied geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaakt ten aanzien van vleermuizen.

4.2.4 Licht beschermde zoogdierensoorten

Door de herinrichting van het plangebied gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde zoogdiersoorten verloren. In de omgeving is voor de betreffende soorten voldoende alternatief leefgebied aanwezig en na voltooiing van de werkzaamheden kan het plangebied mogelijk weer functioneren als leefgebied voor enkele van de betreffende soorten. Bovendien geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

4.2.5 Steenmarter en Boomarter

Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het foerageergebied van de middelzwaar beschermde Steenmarter en/of zwaar beschermde Boomarter. Binnen het plangebied worden geen (belangrijke) verblijfplaatsen van deze soorten verwacht die door de herinrichting kunnen worden verstoord. Door de beoogde herinrichting wordt mogelijk een deel van het foerageergebied van beide marterachtigen aangetast. Er is echter voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig, zodat de functionaliteit van de in de omgeving mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van deze soorten gewaarborgd

blijft. Om deze redenen veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter en Boomarter.

4.3 Samenvattende tabel

De effectbepaling en beoordeling die in dit hoofdstuk is beschreven, wordt in tabel 2 samengevat. In de tabel is per relevante natuurwaarde weergegeven of deze negatieve effecten ondervindt en of er een conflict is met de betreffende ecologische wet- en regelgeving. Tevens wordt aangegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Tabel 2. Overzicht van de effectbepaling van de beoogde ingreep op de relevante wettelijk beschermde natuurwaarden en de beoordeling in het kader van de betreffende ecologische wet- en regelgeving. Daarnaast is weergegeven of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Wettelijk beschermde natuurwaarde	Negatieve effecten	Conflict wet- en regelgeving	Vervolgstappen
Beschermde gebieden			
Natura 2000-gebieden	Nee	Nee	Nee
Beschermde Natuurmonumenten	Nee	Nee	Nee
PEHS	Nee	Nee	Nee
Beschermde soorten			
Licht beschermde amfibieën	Mogelijk	Nee	Nee
Inheemse broedvogels	Mogelijk	Mogelijk	Uitvoering volgens voorwaarden (§4.2.2)
Jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels	Nee	Nee	Nee
Vleermuizen	Mogelijk	Nee	Nee
Licht beschermde zoogdieren	Mogelijk	Nee	Nee
Steenmarter	Mogelijk	Nee	Nee
Boomarter	Mogelijk	Nee	Nee

5 Conclusies

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de herinrichting zich verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1 Conclusies m.b.t. beschermde gebieden

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur en overige vormen van gebiedsbescherming ten aanzien van natuurwaarden).

5.2 Conclusies m.b.t. beschermde soorten

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet, mits wordt voldaan aan de voorwaarden dat broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord. In § 4.2.4 is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

6 Literatuur

Bergmans, W. & A. Zuiderwijk 1986. Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun bedreiging. Vijfde Herpetologeografisch verslag. Lacerta/ KNNV Uitgeverij, Hoogwoud.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.

Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. *Brachytron*, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.

Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red.)(RAVON) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2010. Waarnemingenoverzicht 2009. RAVON 38, jaargang 12 nummer 4; 78-98. RAVON, Nijmegen.

Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis

Koese, B., E.P. de Boer, J.C.M. Cuppen, J. Schut & J. Tienstra 2008. De Gestreepte waterroofkever in Zuidoost-Friesland: inhaalslag 2008. EIS-Nederland, Leiden.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek 2003. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging KNNV, Utrecht.

Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.

Nöllert, A. & C. Nöllert 2001. Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.

Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Vries, E.W. de. 2010. Ecologische beoordeling van verplaatsing sportvelden te Nieuwehorne. A&W-rapport 1434. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Geraadpleegde internetsites

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

www.fryslan.nl

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen, onder andere volgens de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1 GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermd Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlieder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijn-gebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerpbesluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen

alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- 1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- 2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode.
- 3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
- 4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er

moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor verstorende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtsoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
- 2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
- 3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
- 4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
- 2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
- 3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd,

soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoeragegebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl

aan
Gemeente Heerenveen
De heer G. Haanstra
Postbus 15000
8440 GA Heerenveen

datum 3 april 2013
kenmerk 2062nda/OS/EV/v1
betreft **Dassenburcht in plangebied sportvelden Nieuwehorne**

Geachte heer Haanstra,

De gemeente Heerenveen heeft in het kader van een bestemmingsplanwijziging in Nieuwehorne in 2011 een ecologisch onderzoek laten uitvoeren door Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek¹. Deze bestemmingsplanwijziging maakt het mogelijk om nieuwbouw te realiseren op een locatie waar momenteel sportvelden zijn gelegen. Een conclusie in dit onderzoek was dat het plangebied geen belangrijke functie vormt voor de Das. Dit was gebaseerd op het ontbreken van sporen en de hoge mate van menselijke verstoring.

Naar aanleiding van een telefoontje van de Leeuwarder Courant werd ons medegedeeld dat in 2012 de sportvelden door Dassen zijn gebruikt als onderdeel van het foerageergebied. Gezien deze nieuwe feiten was een nadere beschouwing ten aanzien van het gebruik van het plangebied door Dassen noodzakelijk. De gemeente Heerenveen heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek ingeschakeld om dit te onderzoeken. Gezien ten tijde van dit onderzoek verblijfplaatsen van Das binnen het plangebied zijn aangetroffen is deze brief opgesteld wat de consequenties hiervan zijn ten aanzien van de bestemmingsplanwijziging.

Resultaten

Op 5 maart 2013 is een veldbezoek uitgevoerd op het sportveldencomplex. Hierbij zijn drie verblijfplaatsen van Dassen gevonden, namelijk een bijburcht (foto 1 en 2) en twee vluchtpijpen (foto 4). Een bijburcht is een burcht die een deel van het jaar of permanent wordt bewoond door Dassen. Er vindt echter geen voortplanting plaats zoals dat in een hoofdburcht wel het geval is. Vluchtpijpen zijn hollen met één ingang (pijp) die veelal tijdelijk worden gebuikt in een korte periode in het jaar (bijvoorbeeld bij een goede foerageerplaats) of dienen als vluchtmogelijkheid bij verstoring. In een territorium van Dassen is vaak een groot aantal vluchtpijpen aanwezig.

¹ Vries, E.W. de 2011. Ecologische beoordeling van herinrichting sportvelden te Nieuwehorne. A&W-rapport 1641. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

De bijburcht was ten tijde van het onderzoek in gebruik door Dassen, gezien de aanwezige loop- en graafsporen. Ook werden graafsporen op het voetbalveld aangetroffen, die erop duiden dat het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied (foto 3). Op basis van deze waarnemingen wordt geconcludeerd, dat in de bijburcht in de winter van 2012/2013 in gebruik is geweest. Navraag bij de sportvereniging heeft vervolgens geleerd, dat sinds het najaar van 2012 graafsporen van Dassen op de sportvelden zijn aangetroffen. De vestiging van de bijburcht heeft waarschijnlijk toen plaatsgevonden. Bij de vluchtpijpen werden geen sporen van bewoning aangetroffen. Het is aannemelijk dat deze vluchtpijpen niet meer worden gebruikt omdat er nu een bijburcht is gevestigd.

Foto's 1 t/m 4 (A&W). Foto 1 en 2 bijburcht met loopsporen. Foto 3. Graafsporen sportveld. Foto 4. vluchtpijp.

Beoordeling

De bijburcht moet volgens de Flora- en faunawet worden gezien als een vaste rust- en verblijfplaats van de Das. Indien door de nieuwbouw op de sportvelden de burcht zodanig wordt verstoord, dat deze niet meer als verblijfplaats kan fungeren, of de burcht wordt weggenomen, wordt artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden. Om deze redenen dient ten behoeve van de nieuwbouw een ontheffing volgens artikel 75c van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd ten aanzien van Das.

De aangetroffen vaste rust- en/of verblijfplaats betreft een bijburcht, die mogelijk slechts een deel van het jaar wordt gebruikt. Verspreidingsgegevens van Dassen in de omgeving laten zien dat hier een aantal andere hoofd- en bijburchten aanwezig is. De gunstige staat van instandhouding van de soort lijkt daarom niet in het gevaar te komen wanneer de bijburcht niet meer als zodanig kan functioneren. De beoogde nieuwbouw betreft een project in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, dat een geldig belang is

voor het aanvragen van een ontheffing ten aanzien van Das. Om deze redenen is er voornamelijk geen reden om aan te nemen dat een ontheffing niet verleenbaar is.

Conclusie

Ondanks de aanwezigheid van een vast rust- en verblijfplaats van Das in het plangebied, wordt de kans op onoverkomelijke bezwaren vanuit deze wet zeer gering geacht, omdat een ontheffing volgens de Flora- en faunawet waarschijnlijk verleenbaar is. Om deze reden kunnen de bestemmingen en planregels in het nieuwe bestemmingsplan worden vastgesteld, op voorwaarde dat voorafgaand aan ingrepen die leiden tot het verstoren/ wegnemen van een vaste rust- en verblijfplaats van Das een ontheffing volgens de Flora- en faunawet wordt aangevraagd.

Tot slot

Ik hoop u hiermee voorlopig voldoende te hebben geïnformeerd. Voor eventuele vragen kunt u natuurlijk contact opnemen met ons bureau.

Met vriendelijke groet,

Erik de Vries

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Gemeente Heerenveen
G. Haanstra
Postbus 15000
8440 GA HEERENVEEN

GEMEENTE HEERENVEEN

nr.: 13.1016240

ald.: VR

ingekomen d.d.:
17 OKT 2013

afgehandeld d.m.v.:

paraaf: ..... d.d. ....

Dienst Regelingen

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
www.drloket.nl

T 0800 - 22 333 22
F 070 - 378 61 39
ffwet@dienst-regelingen.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
FF/75C/2013/0164.toek.js

Bijlagen

3

Datum 16 oktober 2013
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer Haanstra,

Naar aanleiding van uw verzoek van 3 juni 2013 en de aanvulling hierop van 13 september 2013, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2013/0164, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de das.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Oude- en Nieuwehorne De Fjilden", gelegen in de gemeente Heerenveen. Het project betreft de omvorming van een sportveldencomplex naar een woonwijk. Hierbij worden de sportvelden bouwrijp gemaakt en vervolgens bebouwd waarbij de aanwezige opgaande beplanting gespaard blijft. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van dedas (*Meles meles*), voor de periode van 1 januari 2014 tot en met 1 januari 2019.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De das is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹.

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2012, 615.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikelen 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden essentiële migratieroutes en foerageergebieden gerekend die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld hollen, burchten) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten² ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Instandhouding van de das

De das is in het plangebied aangetroffen. De das heeft één bijburcht en één vluchtpijp buiten het plangebied en één vluchtpijp in het plangebied, maar in de bij het project te handhaven opgaande begroeiing. De sportvelden vormen foerageergebied voor de das. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de geplande bouwwerkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de das worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op pagina 7 van het bij de aanvraag gevoegde "Activiteitenplan" van 27 mei 2013 en onder de punten 3, 4 en 11 van de aanvulling van 13 september 2013. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

² Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2012, 615.

Dienst Regelingen

Datum

16 oktober 2013

Onze referentie

aanvraagnummer

FF/75C/2013/0164

Bij de voorgenomen werkzaamheden blijft de opgaande beplantingen, waarin zich de bijburcht en de vluchtpijpen bevinden, gespaard. Om betreding tijdens en na de werkzaamheden van zowel de binnen het plangebied gelegen vluchtpijp als de buiten het plangebied gelegen bijburcht en vluchtpijp te voorkomen wordt er een, voor de das passeerbare, afrastering rond de betreffende beplanting geplaatst. Hoewel er foerageergebied verdwijnt door de nieuwbouw biedt de omgeving voldoende alternatief leefgebied van dezelfde kwaliteit en kwantiteit als hetgeen er door de werkzaamheden verdwijnt. Echter, ondanks deze maatregelen wordt door het realiseren van de nieuwbouw voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de das verstoord. Immers, de das kan als gevolg van de werkzaamheden de huidige verblijfplaats verlaten en een alternatief gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- of verblijfplaats van de das derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist. Daar de das wel in de omgeving aanwezig blijft komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Dienst Regelingen

Datum

16 oktober 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2013/0164

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang: 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'. De werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project worden uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de das is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populatie van de das.

Andere bevredigende oplossing

De woningbouw is geprojecteerd op de voormalige sportvelden binnen de bebouwde kom van Nieuwehorne. Binnen de bebouwde kom zijn geen andere alternatieve locaties voorhanden. Het alternatief zou dan ook uitbreiding buiten de bebouwde kom zijn. Deze optie levert problemen op met de provinciale verordening Ruimte. Bovendien is de omgeving van Nieuwehorne aangewezen als waardevol open gebied en andere landschappelijke en natuurlijke waarden. Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de das zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soort waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde diersoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

Datum

16 oktober 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2013/0164

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen. Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, Postbus 10019, 9400 CA Assen.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2013/0164 en de datum van de beslissing.

Op onze internetsite www.drloket.nl/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op de website: www.drloket.nl. Of bel met het DR-Loket: 0800 - 22 333 22 (op werkdagen tussen 8.30 en 16.30 uur).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

ing. Wim Lauwerijssen
Teammanager Vergunningen Dienst Regelingen

DE STAATSSECRETARIS¹ VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Naar aanleiding van het verzoek van de heer G. Haanstra
namens de gemeente Heerenveen, op 3 juni 2013
en de aanvulling hierop van 13 september 2013

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeente Heerenveen
Adres:	Crackstraat 2
Postcode en woonplaats:	8441 ES HEERENVEEN
Voor het tijdvak van:	1 januari 2014 tot en met 1 januari 2019

ONTHEFFING

FF/75C/2013/0164

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten, helen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de das (*Meles meles*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Oude- en Nieuwehorne De Fjilden", globaal gelegen tussen de Sterrekamp, Schoterlandseweg en het Sevenaerpad gelegen in de gemeente Heerenveen, één en ander zoals is weergegeven in figuur 2 van het bij de aanvraag gevoegde activiteitenplan van 17 mei 2013; alsmede in bijlage 1 en 2 van de aanvulling van 13 september 2013.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Gemeente Heerenveen (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuilleverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

- De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Dienst Regelingen te zenden.

Specifieke voorschriften

- U dient de werkzaamheden zoals beschreven op pagina 7 van het bij de aanvraag gevoegde "Activiteitenplan" van 27 mei 2013 (bijlage 2 bij dit besluit) en onder de punten 3, 4 en 11 van de aanvulling van 13 september 2013 (bijlage 3 bij dit besluit) uit te voeren, met inachtneming van onderstaande aanvullingen.
- De werkzaamheden in het plangebied dienen uitsluitend uitgevoerd te worden in de periode tussen half juli en begin november. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van de das.
- Het is niet toegestaan om materiaal en materieel op te slaan binnen een straal van 20 meter rond de bekende bijburcht en vluchtpijpen.

Overige voorschriften

- De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de das.
- U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
- Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
- Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
- Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Dienst Regelingen, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag, 16 oktober 2013

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

ing. Wim Lauwerijssen
Teammanager Vergunningen, Dienst Regelingen

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

dan 400 ha in marginale biotopen (Lange *et al.* 2003). Tijdens hun nachtelijke voedseltochten leggen Dassen afstanden af van 1 tot 2, soms 4 km afstand van de burcht (Twisk *et al.* 2010).

Vooraf kleinschalige landschappen met een afwisseling van bosjes, heggen, houtwallen en agrarische akker- en graslanden vormen een goed leefgebied voor Dassen. De omgeving van het plangebied is een coulissenlandschap en kan als een dergelijk gevarieerd landschap worden beschouwd. Daardoor zijn in de omgeving van het plangebied relatief veel locaties aanwezig die geschikt zijn voor bijburchten.

O. Verantwoording verspreidingsinformatie

Zie G, J en N.

P. Maatregelen om schade aan de soort te voorkomen of beperken

De volgende mitigerende maatregelen (gebaseerd op de informatie in de Soortenstandaard Das) worden genomen:

- De werkzaamheden worden uitgevoerd tijdens de minst ongunstige periode voor Das, namelijk tussen half juli en begin november (zie paragraaf H).
- De werkzaamheden starten zo ver mogelijk van de locatie van de dassenburcht. Pas later zullen de werkzaamheden dicht bij de burcht plaatsvinden, eerst tot minimaal 20 m tot de burcht. Daarna vinden werkzaamheden plaats die dicht bij de burcht nodig zijn. Op deze wijze is sprake van een geleidelijke toename van de verstoring, waardoor eventueel aanwezige Dassen voldoende gelegenheid hebben om veilig te kunnen vluchten.
- Tussen zonsondergang en zonsopgang worden geen werkzaamheden uitgevoerd op een afstand die kleiner is dan 200 m tot de burcht.
- Gedurende de eerste periode na de start van de werkzaamheden vindt er vóór zonsondergang, maar niet later dan 19.00 uur, geen menselijke verstoring nabij de burcht plaats die verband houdt met de beoogde werkzaamheden. Afval, gebruikte machines en voertuigen blijven niet nabij de burcht staan en de verplaatsingsmogelijkheden van Das vanuit de burcht blijven in stand. Deze eerste periode van de werkzaamheden duurt minimaal vijf dagen, waardoor eventueel aanwezige Dassen voldoende gelegenheid hebben om te vluchten.
- Gedurende de week voorafgaand aan werkzaamheden die nabij de huidige bijburcht plaatsvinden (dus op een afstand van 20 m en minder) wordt gecontroleerd of de bijburcht nog door Das wordt gebruikt. Deze controle wordt uitgevoerd door een deskundige op het gebied van Das. Dit onderzoek kan plaatsvinden met behulp van automatische camera's en sporenonderzoek in zandbedden die nabij de openingen van de bijburcht worden gerealiseerd.
- Alle mitigerende maatregelen worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol dat vooraf aan de uitvoering van de herinrichtingswerkzaamheden wordt opgesteld.

Q. Maatregelen om onvermijdelijke schade aan de soort te herstellen

Er worden geen compenserende maatregelen uitgevoerd.

R. Tijdstip en locatie mitigerende en compenserende maatregelen

Zie P+Q.

locaties voor de gewenste bouw van woningen. Het inrichtingsplan en de plankaart zijn hierbij gevoegd (zie bijlagen 1 en 2).

2.

Bijlage 1 en 2 van deze brief zijn kopieën van het inrichtingsplan en de plankaart.

3.

De locatie waar de bijburcht en één van beide vluchtpijpen zijn aangetroffen (bijlage 3), ligt buiten de begrenzing van het herinrichtingsplan. De locatie van de andere potentiële vluchtpijp ligt binnen de beoogde woonwijk, maar de strook met opgaande begroeiing waarin deze vluchtpijp ligt, blijft behouden.

Volgens het herinrichtingsplan (bijlage 1 en 2) wordt de opgaande begroeiing, waarin de bijburcht en beide vluchtpijpen zijn aangetroffen, niet gekapt. Vanaf de start van de werkzaamheden zal rond de opgaande begroeiing van de bijburcht een afrastering worden geplaatst, waardoor betreding wordt voorkomen. Deze afrastering zal geen beperking veroorzaken van de bewegingsvrijheid van Dassen. Door deze maatregel blijven de bijburcht en de vluchtpijp gevrijwaard van de meeste vormen van verstoring.

Een vorm van verstoring die tijdens de herinrichtingsfase niet voorkomen kan worden, is de geluidsproductie die ontstaat door de aanwezigheid van mensen en het gebruik van voertuigen en machines. Deze verstoring vindt alleen plaats gedurende de werkuren, dus overdag. Daardoor is er geen sprake van extra verstoring gedurende de dagelijkse perioden waarin Das voornamelijk actief is, namelijk gedurende de avond en nacht.

Na de herinrichtingsfase blijft rond de opgaande begroeiing waarin de bijburcht en de vluchtpijp zijn aangetroffen een afrastering staan, waardoor betreding wordt voorkomen, maar geen belemmeringen zal zijn ten aanzien van Das. In de plankaart (zie bijlage) is binnen die opgaande begroeiing een onderdeel van het 'dorpslint' ingetekend. De ligging daarvan zal echter zodanig worden gekozen dat de bijburcht en de vluchtpijp ongeschonden kunnen blijven.

4.

Zie 3: de opgaande begroeiing rond de bijburcht en beide vluchtpijpen blijft behouden.

5.

Het veldonderzoek wees uit dat bij de bijburcht recente sporen van Das voorkwamen. Aan de hand van deze sporen is te herleiden dat het aantal exemplaren van Das dat toentertijd gebruikmaakte van deze bijburcht, klein is. Met een redelijke mate van zekerheid kan worden aangenomen dat het om één exemplaar gaat. Er zijn alleen sporen van Das aangetroffen bij de ingang van de bijburcht, maar niet bij de ingang van de twee vluchtpijpen. Daaruit kan worden afgeleid dat beide vluchtpijpen niet door Das werden gebruikt.

6.

De locaties van de vluchtpijpen is aangegeven in bijlage 3.

7.

Wanneer de bijburcht nabij het plangebied zou worden verlaten, kan/kunnen de betreffende Das/Dassen in de nabije omgeving op veel locaties alternatieve verblijfplaatsen vinden. Het coulisselandschap waarin Nieuwehorne ligt, bestaat onder andere uit vele houtwallen en houtsingels die (zeer) geschikt daarvoor zijn. De afstanden tussen de huidige bijburcht en deze potentiële locaties zijn klein en er liggen geen belangrijke obstakels tussen. De Schoterlandseweg, de doorgaande weg door Nieuwehorne, vormt geen barrière, maar het verkeer kan (vergelijkbaar met dat van andere secundaire wegen) een gevaar vormen voor overstekende Dassen. Buiten de spitsuren is deze weg relatief rustig.

8.

Bijlage 4 toont de ligging van de huidige bijburcht in het coulisselandschap rond Nieuwehorne. De voornamelijk noordwest – zuidoost georiënteerde graslandpercelen zijn omzoomd door houtwallen en houtsingels, die veel mogelijkheden bieden voor verblijfplaatsen van Dassen.

9.

In de omgeving is een groot aantal waarnemingen bekend van Das. In bijlage 5 is dit op een kaart weergegeven (deelkaart uit de zoogdieratlas van Fryslân, Vos 2012). Ook in de omgeving van Nieuwehorne zijn burchten aanwezig, maar de kaart toont geen onderscheid in hoofd- en bijburchten. Het is niet bekend welke familiebanden hier zijn te onderscheiden.

10.

Dassen gebruiken een gebied als home range, waarvan de oppervlakte onder andere af hangt van de kwaliteit van het foerageergebied. Bij aanwezigheid van uitstekende foerageergebieden blijven Dassen relatief dicht bij de burcht (tot 2 km afstand), bij minder gunstige foerageergebieden is die afstand groter (tot 4 km). Het huidige plangebied bestaat uit de sportvelden ten westen van de bijburcht (waar graafsporen van Das zijn aangetroffen) en naar verwachting tevens de graslandpercelen direct ten oosten daarvan. Het Sevenaarpad vormt geen barrière voor Das om oostelijk van de bijburcht te foerageren. Daardoor is een groot gebied met geschikte foerageeromstandigheden voor deze Das(sen) op zeer korte afstand bereikbaar. Om die reden is het niet te verwachten dat de huidige sportvelden essentieel foerageergebied vormen. In bijlage 4 zijn de vele graslandpercelen nabij de locatie van de bijburcht zichtbaar.

11.

De potentiële vluchtpijp die nabij de bijburcht is aangetroffen (bijlage 3), ligt net als de bijburcht buiten het plangebied. Daardoor zullen de mitigerende maatregelen die ten aanzien van de bijburcht worden getroffen, ook gunstig zijn voor deze potentiële vluchtpijp.

De houtsingel die westelijk van de bijburcht ligt en waarin de andere potentiële vluchtpijp is aangetroffen (bijlage 3), is relatief smal en bevat geen grondwal. Bij de beoogde herinrichting worden dichtbij en aan weerszijden van deze houtsingel versturende werkzaamheden uitgevoerd. Daardoor is het vrijwel onmogelijk om die

Meldingsformulier start werkzaamheden

Ontheffing Flora- en faunawet, artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Gegevens

Aanvraagnummer FF/75C/2013/0164
Project Oude- en Nieuwehorne De Fjilden
Ontheffingsperiode 1 januari 2014 tot en met 1 januari 2019
Naam Gemeente Heerenveen
heer G. Haanstra
Adres Crackstraat 2
Woonplaats 8441 ES HEERENVEEN

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden .....

Telefoonnummer (vast) .....

Telefoonnummer (mobiel) .....

Locatie(s) werkzaamheden .....

.....

.....

.....

Datum start werkzaamheden .....

Overzicht planning werkzaamheden .....

.....

.....

.....

.....

.....

**Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is
te worden ingediend bij Dienst Regelingen!**

Retouradres	Dienst Regelingen Postbus 19530 2500 CM Den Haag Fax: 070-3786139 Email : ffwet@minlnv.nl	
-------------	---	--